

Jouni Laaksonen

Hanki hohtava alla – Umpihankihiihtäjän kirja

Art House helmikuu 2017

Kerään tähän pdf-dokumenttiin otteita kirjan arvosteluista eri lehdissä ja blogeissa. Arviot ovat aikajärjestyksessä, tuorein ylinnä ja vanhin alinna. Tilanne 21.3.2018.

www.iki.fi/jel

KAINUUN KIRJALISUUSPALKINTO 2017, *perustelut Eine Syvävirta*

Kainuun Kirjailijoiden vuosittaista kirjallisuuspalkintoa on jaettu vuodesta 2003 saakka. Vuoden 2017 aikana teoksia oli tarkasteltavana yli kuusi-kymmentä. Raadissa olivat varatuomari Pekka Tammela, suomen kielen lehtori Kerttu Mulari ja kirjoittajakouluttaja Eine Syvävirta. Suurena apuna oli kirjastonhoitaja Leena Marja Tikkanen. Palkittavan teoksen kirjoittajan on oltava kirjailijayhdistyksen jäsen tai teoksen sisällön on liityttävä Kainuuseen.

Aikaisempien vuosien tapaan teosten joukossa oli kylä- ja henkilöhistorioita, runoteoksia ja luontokirjoja sekä romaaneja. Hengellistä sisältöä tarjosivat esimerkiksi Pentti Hakkaraisen, Risto Kormilaisen ja Lahja Sarkkisen teokset. Elina Saksala kirjoitti Sakari Kukosta, Panu Rajala Eino Leinon elämästä ja Kari Vuokare oli koonnut selityksiä Veikko Huovisen sanastoon. Juha Väisäsen teos Ässän pitkä tie käsitteli Matti Toivosen sotapäiväkirjan merkintöjä. Kajaanilaisen Paavo Siltasarin tarinan Korpisoturista esikuntaherraksi oli koonnut hänen vävynsä.

Kaikkien teosten joukosta vahvimaksi nousivat Kainuuta koluamassa: kulttuuri- ja luontokohteita Kainuun kulmakunnilla, Valo muuttaa kaiken: Tuomo Sepon kokoelma ja Hanki hohtava alla: umpihankihiihtäjän kirja. Kainuuta koluamassa kirjan on kirjoittanut Reijo Heikkinen ja valokuvat ovat Risto Mäläskän. Raadin mielestä teos on Kainuun matkailua suunnitteleville loistavaa

Vuokatti News helmikuu 2018 (lyhentäen)

Kaikki metsäsuksista ja umpihankihiihdosta

Kuhmolaisen tietokirjailijan ja toimittajan Jouni Laaksosen kirja *Hanki hohtava alla* kertoo hiihtämisen alkuperäisestä ydinajuksesta, hiihtämisestä hoidettujen ja koneella ajettujen latujen ulkopuolella, umpihangessa.

349-sivuista, runsaasti kuvitettua kirjaa voi hyvällä syyllä pitää metsäsuksilla liikkuvan ja myös talvivaeltajan kattavana perusteoksena. Kirjoittaja liikkuu sujuvasti suksien historiasta ja

materiaalia. Valo muuttaa kaiken teoksen sisältö koostuu Tuomo Sepon haastatteluista sekä hänen omista muistiinpanoistaan. Vaikuttavaa tekstiä kuvien kera kaikille taiteesta kiinnostuneille. Umpihankihiihdosta kirjoittaa kuhmolainen Jouni Laaksonen. Häneltä on jo aiemmin ilmestynyt useita vaellusaiheisia luontokirjoja.

Näiden upeiden teosten joukosta raati yksimielisesti valitsi palkittavaksi Jouni Laaksosen Hanki hohtava alla teoksen seuraavin sanoin: Teos on tietokirja, eräkirja ja historiateos. Ulkoasu on kaunis, runsas kuvitus erinomaista. Laaksonen on paneutunut aiheeseen perusteellisesti, mistä kertoo lähde- ja viitesivujen määrä. Suksien ja hiihtämisen historia valaistetaan esi-isien ajoista nykypäivään, ja nykypäivän umpihankihiihtäjä saa kattavasti tietoa parhaista hiihtovaelluskohteista ja –välineistä, etenemis- ja erätaidoista sekä umpihankihiihdon MM-kilpailuista.

Elävästi kuvatut vaelluskertomukset, eräkuulttuurin kuvaukset sekä ”hankiharrastuksien” selostaminen keventävät runsasta tietosisältöä. Hankiharrastuksia ovat esimerkiksi eläinten jälkien tunnistaminen, lintujen seuranta, kääpien tutkiminen ja monet muut luonnon kiinnostavat yksityiskohdat. Saadaan kiinnostavasti kerrottuna tietää vaikkapa Kalevalan ja Kantelettaren hiihtäjistä ja välineistä, sota-ajan hiihtojoukoista Raatteen taisteluissa sekä Ruijaan Suomesta nälkää pakoon vaeltaneiden hiihtäjien uroteoista. Teoksella on annettavaa jokaiselle lukijalle, ei vain hiihtoharrastajille.

kalevalaisesta mytologiasta nykyaikaisten metsäsuksien ominaisuuksiin ja valintaan, talvivaelluksen erä- ja suunnistustaitoihin sekä talvisessa luonnossa kohdattaviin lintu- ja nisäkäslajeihin.

Umpihankihiihdon viehätyksellä latuhiihtoon verrattuna on reitinvalinnan vapaus. “On alkukantaisella tavalla huikea tunne, kun hiihtää itse valitsemaansa reittiä koskemattomassa hangessa. Mukana on kaikki ne varusteet, mitä viikon tai parin vaelluksella tarvitsee: koti, keittiö, välineet veden sulattamiseen ja säilyttämiseen,

ruoka, vaatetus. Hiihtovaelluksella pääsee lähelle elämän perusasioita. Illalla pystytetään telttä tai laavu, sytytetään nuotio tai keitin ja vietetään iltaa tähtitaivaan alla. Aamulla ehkä riekko huutaa kopeek aivan laavun edustalla ja aurinko nousee tunturin takaa oranssina.”

Kirjassa on Laaksosen omia retkikertomuksia, jotka tukevat hyvin kirjan tietopuolista osuutta. Kertomuksista välittyy vahvasti kokeneen vaeltajan asenne, suhde luontoon ja tapa toimia.

Kokeneen vaeltajan tekstistä löytää monia käytännön vinkkejä sellainenkin, joka ei välttämättä itse lähde hiihtämään umpihankea ja yöpymään laavukankaan alle viikkokausiksi talvisiin metsiin ja tuntureille. Kirjoittaja esimerkiksi kertoo hakevansa autiotuvalla juomavedeksi sulatettavan lumen puuliiterin

*Keski-Suomen kirjastojen nettisivut,
www.keskikirjastot.fi, kesäkuu 2017*

Jouni Laaksonen on pitkän linjan retkeilytoimittaja ja –kirjailija, hänen tuotantonsa on kasvanut hämmästyttävän laajaksi ikään kuin varkein. Hänen ensimmäinen teoksensa oli Seppo J. Partasen kanssa tehty *Autiotuvat – Pohjois-Suomen tuvat ja tarinat* vuodelta 2002. Sen jälkeen on tullut lukuisia kohdeoppaita ja retkeilykirjoja, joista monista on otettu jo useita painoksia. Lisäksi Laaksonen kirjoittaa artikkeleita moniin lehtiin. Hän on retkeilykirjallisuuden ammattilainen.

Tällä kertaa Jouni Laaksonen on siirtynyt hiukan mukavuusalueensa ulkopuolelle, *Hanki hohtava alla* ei ole tavallinen retkeilyopas. Kyseessä on laaja tietokirja hiihtämisen historiasta, erilaisista suksista kautta aikojen, välineistä ja nykypäivän umpihankihiihdosta. Umpihankihiihtäjä on hiihtäjä, joka aukaisee omat latunsa. Hän on vapaa valmiiden latujen kahleista, ”vapaa on vain umpihanki”. Kirjassa toki kerrotaan myös valmiilla latuilla hiihtämisestä, mutta siinäkin on retkeilijän näkökulma.

Teos on perusteellinen, on vaikea keksiä, mitä siitä puuttuisi. Selityksensä saavat mm. lyly ja kalhu, suomalaisten muinaiset hiihtovälineet. 1800-luvulla hiihdettiin Suomesta Ruijan rannikolle nälkää pakoon ja metsälappilaiset ajoivat tunturipeuroja satimeen ns. moitahiihdolla. Kalevalasakin hiihdetään. Hiihto on ollut myös osa arkipäivää ja normaalia liikkumista paikasta toiseen.

Nykyajan hiihtovälineet käydään läpi tarkasti. Painopiste on kuitenkin retkeilyssä ja vaeltamisessa kirjan aiheen mukaisesti. Kilpahiihtoakin vähän sivutaan. Retkeilyyn liittyvät turvallisuuskysymykset saavat myös osansa, vaikka hiihtoretkeily ei kovin riskialtista olekaan. Muutaman esimerkin avulla tarkastellaan tilanteita, joissa olisi voinut

katolta. Siellä lumi ei koskaan ole keltaista.

Kirjan kuvitus on havainnollista ja lukujen ja osioiden jaottelu selkeää. Kirja antaa hyvät eväät metsäsuksien ja umpihankihiihtoon tarvittavien muiden välineiden valintaan. Retkikertomukset yhdessä kirjan kuvituksen kanssa houkuttavat kokeilemaan hiihtoa huollettujen latujen ulkopuolella.

Kainuussa umpihankihiihdolla ja metsäsuksilla on pitkät perinteet. Kainuulainen metsäsuksim, jota ennen nimitettiin matkasukseksi, oli aikanaan yksi maan suosituimmista suksimalleista. Perinne elää edelleen Esko Vilmingon suksiveistämöllä Sotkamon Ohravaaralla. Vilmingon suksen kärjet leikkaavat puhdasta lunta Jouni Laaksosen kirjan kansikuvassa.

käydä huonosti. Ja yhdessä kävikin. Kirjailija osaa kertoa totuudenmukaisesti, minkälainen on vaikkapa ns. ”white out”, valkoinen pimeys. Mitään ei pysty näkemään, vaikka valoa riittää. Edessä on vain varjotonta valkeutta, oikeaan suuntaan ei voi edetä, pinnanmuotoja ei näe. Tuttu tilanne kokeneelle talvivaeltajalle, mutta kokemattomalle pelottava. Pahaan keliin ei pidä lähteä.

Jouni Laaksonen on itse intohimoinen retkeilijä. Hän intoutuu kertomaan maamme parhaista hiihtovaelluskohteista antaumuksella. Niistä ei voi olla muuta kuin samaa mieltä. Sama innostus pais-taa omista vaelluskuvauksista, joissa Laaksonen on kirjoittajana parhaimmillaan.

Hangella voi tehdä muutakin kuin hiihtää. Voi tarkkailla eläinten lumijälkiä, seurata lintuja, tutkia kääpiä ja ihmetellä luonnon muita kiintoisia yksityiskohtia. Autiotupien ja luonnonnähtävyyksien kulttuurihistoriasta saa reissulle lisäarvoa.

Kirjan loppuosa käsittelee umpihankihiihdon MM-kilpailuja. Kisat on järjestetty Pudasjärvellä Syötteen maisemissa vuodesta 1998 lähtien ja Laaksonen on osallistunut joka ikiseen kisaan kilpailijana. Viime vuosina konkarin vauhti on hiukan hidastunut, alkaa varmaan jo ikä painaa. Perheellinen mies ja ahkera kirjoittaja ei ehdi paneutua asiaan niin perusteellisesti kuin nuorempana. Mutta joka vuosi kisaan on päästävä.

Laaksonen kuvaa kisan tunnelmaa ja meininkiä väkevästi. Ei jää epäselväksi, mikä sinne aina vetää. Kaltaiseni täysin vailla kilpailuviettiä oleva erämaiden kulkurikin ymmärtää villakoiran ytimen.

Hanki hohtava alla on vankka tietopaketti, uusi askel Jouni Laaksosen tuotannossa retkeilykirjojen ja kohdeoppaiden jälkeen. Alkaa taas tehdä mieli reissuun, vetämään ahkiota tuntureille ja metsiin. Tutkimaan luonnon ihmeitä, elämään talvisen erämaan rytmissä ja ehdoilla.

Saariselän Sanomat pääsiäinen 2017

Jouni Laaksosesta on kehkeytynyt maamme retkeilykirjallisuuden johtava nimi. Hän on ollut erinomaisen tuottelias kirjoittaen retkeilyoppaiden lisäksi teoksia muun muassa autiotuvista.

Perinteisen vaellusretkeilyn ystävänä hän on tuottanut nyt kattavan oppaan umpihanki- ja hiihdosta. Toki vaikka UK-puistossa on kevähankien aikaan valmiita latuja hiihdettäväksi vaikka Luirjärvelle saakka, niin todellinen vaeltaja voi irtautua latujen vankeudesta riittävän pitkällä umpihankisuksilla ja valita siten omat reittinsä halujensa mukaan.

Laaksosesta teos pitää kattavasti sisällään kaiken sekä umpihankien riemuista, kalustosta, talviretkeilyyn liittyvisät monista laajemmista kysymyksistä aina umpihangen MM-kisoihin saakka.

Perinteinen suomalainen umpihangille tarkoitettu metsäsuksi on yleensä lähes kolme metriä pitkä, nykyajan latusuksea leveämpi. Normaali suomalainen hanki upottaa talvella, mutta laaja-pohjainen metsäsuksi saattaa kannatella mainiosti

Rajaviesti 1/2017

Umpihanki- ja hiihtäjän tietopaketti

Hiihtämisen historiaa nykypäivään Laaksonen vertaa osuvasti aikamääreillä: Jos ajatellaan, että maassamme on hiihdetty vuorokauden ajan, nykyuotoista maastohiihtoa valmiilla ladulla on harrastettu alle puoli tuntia. Alamäkihiihdon eli laskettelun historia on vielä nuorempi. Muuten koko pitkä vuorokausi on edetty puusuksilla koskemattomaan umpihankeseen.

Kirja jakaantuu lukuihin, joissa käsitellään hiihtämistä: Mitä tarkoitetaan hiihtämisellä? Suksien ja hiihdon historia, Nykyajan umpihanki- ja hiihto, Parhaita hiihtoretkeilykohteita, Hankiharrastuksia ja Umpihanki- ja hiihdon MM-kilpailut. Kuten lukujen otsikoista käy selville, kirja antaa hyvää perustietoa maamme ja pohjolan hiihdon pitkästä historiasta nykypäivään ja kohteisiin, minne hiihtoretken voi suunnata. Perustellusti voidaan sanoa, ettei Suomi viettäisi nyt 100-vuosijuhliaan, jos hiihtämisen taito ei olisi ollut menneillä sukupolvilla lähes myötäsyntyistä.

Teoksessa lähdetään liikkeelle historiasta. Suomen vanhin suksi löydettiin Sallasta 1938. Radiohiilijoiutuksella sukselle on saatu ikähaarukkaa 5300 – 4300 vuotta. Silloin hiihtäjät liikkuvat riistan kannoilla, siitä kertoo mm. 500 jaa. Rooman valtakunnassa asunut historioitsija Prokopius ja tietenkin *Kalevala*, jonka kuuluisa kolmastoista runo kertoo Lemminkäisen hirvenhiihdosta: ... *Hiihti soita, hiihti maita, hiihti aukkoja ahoja: tuli suihki suksiloista, savu sauvojen nenistä...*

Hiihtotaitoa sotatantereilta Laaksonen esittelee muutaman talvitaistelun avulla, jossa pieni Suomi näpätty kunnolla suurta itäistä naapuriaan. Yksi sellainen taistelu käytiin 1555 maaliskuussa Karjalan kannaksella Joutselässä, jossa vouti Juho

aikuista miestä tai naista reppuineen.

Laaksonen käy läpi metsäsuksien historiaa, niin käytön kuin valmistuksenkin suhteen, ja luettelee joukon tänä päivänä saatavissa olevia metsäsuksia, sauvoja ja siteitä eroineen ja käyttöön sopimisineen. Teoksessa on erinomainen kuvitus.

Kirjan tieto-osuuksia keventävät neljä vaelluskertomusta Lapin pohjoisosista. Retkikertomuksista voi lukea niin riemun kuin tympäänymisen hetket. Niissä tulevat vastaan kaikki sääolot, ja erityisesti huonojen ja takeltavien keliön raskaus.

Mukana on myös paljon välineitten kuvausta, muttei onneksi liian mainostavana, vaan ainoastaan tarpeen ja tarpeettomuuden pohdinnan kautta.

Umpilumen kutsua tuskin voi kuvata monipuolisemmin kuin Laaksonen on teoksessaan onnistunut tekemään. Teos on juhla- ja siksiksi sillä on myös kokoa. Se painaa toista kiloa, ja siksiksi sitä ei voi pitkään lukea selällään ilman ranteiden puutumista. Mutta kokonaisuutena upea ja suositeltava teos.

Maununpoika 560 miehensä kanssa löi pajari Ivan Bibikovin joukot, joiden miesvahvuus oli eri lähteistä riippuen 30 000, 12 000 tai 6 000, joka tapauksessa ainakin kymmenkertainen määrä suomalaisiin verrattuna.

Lähempään tarkasteluun Laaksonen ottaa myös Suomussalmen – Raatteen taistelut talvisodassa, jossa tuhottiin Puna-Armeijan kaksi valio-divisioonaa, 163. ja 44. Divisioonaa lähes viimeiseen mieheen pääasiassa hiihtojoukkojen voimin.

Varsinaisia umpisen hiihtäjiä olivat jatkosodassa Päämajan ja divisioonien kaukopartiomiehet. Näiden miesten hiihtosuoritusten esittely vaikkapa muutaman esimerkkipartion osalta olisi ollut kirjassa paikallaan.

Sotatantereiden jälkeen päästään nykyaikaan ja esitellään eri vaihtoehtoja retkeily- ja suksiksi. Tosiasia on, että jos haluaa liikkua lumen pinnalla mahdollisimman vaivattomasti, tarvitaan eri maastoihin ja lumiolosuhteisiin sopivaa suksikalustoa, joita Laaksonen esittelee asiantuntevasti.

Myös voiteluun kannattaa panostaa. Tätäkin puolta Laaksonen valottaa kirjassaan, mutta vasta oma kokemus tuo varmuutta voitelun saloihin. Itse olen vuosien mittaan huomannut, että perehtymällä kunnolla yhden voidemerkin tarjontaan ja toimivuuteen eri keliolosuhteissa, niin yllätyksiä ei voitelun suhteen tule. Kuten Laaksonen korostaa, pito on vaelluksilla luistoa tärkeämpää, etenkin ahkionvetäjillä.

Turvallisuudesta ei kannata tinkiä. Laaksonen esittelee muutaman esimerkkitapauksen kautta, mitä erämaassa voi sattua ja mitä niistä kannattaa ottaa oppia. Yhtenä talven 2016 UKK-puiston Härkävaaran tapaus.

Parhaiten hiihtovaelluskohteiden kautta kirjassa edetään hankiharrastuksiin, jossa esitellään niin

talvilintujen tunnistusta, luonnon havainnointia kuin eränkäväntiäkin, unohtamatta nähtävyyksien bongaamista.

Kirjan viimeisenä osiona on Umpihankihiihdon MM-Kilpailujen esittely. Mainittakoon, että Laaksonen on yksi niitä harvoja, joka on osallistunut kaikkiin kahteenkymmeneen umpihankihiihtoon Pudasjärvellä, Mörskän miehet -nimisessä joukkueessa.

Hiihto-lehti 2/2017

Kuhmolainen erätoimittaja ja -kirjailija Jouni Laaksonen on innokas umpihankihiihtäjä. *Hanki hohtava alla – Umpihankihiihtäjän kirja* kertoo

Retki-lehti 22.3.2017

Kaikki umpihankihiihdosta

Aito ja alkuperäinen hiihdon muoto on umpihankihiihto. Siinä hiihtäjä tekee omat latunsa edetseen. Pitkät sukset ja isot sommat vauhdittavat etenemistä muutoin upottavassa hangessa. Jouni Laaksosen *Hanki hohtava alla* käy läpi umpihankihiihdon juurta jaksan, aina perusteista MM-kilpailuihin asti.

Kirja esittelee lukijalle suksen ja hiihdon historian lyhyen oppimäärän. Sukset ovat vanha keksintö ja niillä on merkittävä osuus myös Suomen historiassa. Suksen menneisyyden lisäksi paneudutaan nykyisten umpihankihiihtoon soveltuvien suksien teknisiin ominaisuuksiin. Kirja kertoo paljon hyödyllistä tietoa erilaisista siteistä,

Kirjan arvoa nostaa vielä se, että tekstiin on sisällytetty lähdeviitteet ja loppuun lähteet ja hakemisto. Näistä voi tarvittaessa kaivaa esille lisätietoa.

Hanki hohtava alla – Umpihankihiihtäjän kirja on oivallinen tietopaketti talvisesta retkeilystä kiinnostuneelle, niin kokeneelle kuin harrastuksensa alussa olevalle henkilölle.

kaiken oleellisen umpihanki-, metsä- ja retkihiihdosta. Teoksessa on runsaasti tietoa mm. välineistä, hiihtotekniikoista, erätaidoista, turvallisuudesta ja parhaista hiihtovaelluskohteista.

hiihtojalkineista ja sauvoista.

Hanki hohtava alla esittelee myös Suomen parhaita reittejä umpihankihiihtämiseen, jotka Laaksosen mukaan löytyvät Lapista, kuten arvata saattaa. Hossasta Käsivarteen ulottuvalta alueelta on esitelty 18 parasta hiihtovaelluskohdetta.

Hanki hohtava alla tarjoaa lukijalle useita eri hankiharrastuksia hiihtoreissulle ajanvietteeksi ja ohjelmaksi. Hiihtäessä voi tutkia eläinten jälkiä hangessa, tarkkailla lintujen toimintaa ympäröivissä puissa tai vaikka kääpiä noissa samoissa puissa. Kirja esittelee myös kalastusta, metsästystä ja luonnon nähtävyyksien bongaamista hangilla liikkujan näkökulmasta.

Hanki hohtava alla on mainio paketti jokaiselle joka valitsee jalkaansa sukset suunnatessaan hangille.

Retkipaikka.fi 3.3.2017

“Tietä käyden tien on vanki. Vapaa on vain umpihanki.”

Tätä monen tuntemaa Hellaakosken runoa mukailen voisi tien muuttaa laduksi. Näin minä ja moni muu eräsuksien ystävä varmasti kokee. Sitä vapautta, minkä pitkät sukset ja koskematon hanki antavat, on vaikea selittää. Se pitää kokea.

Innostaakseen mahdollisimman monen kokemaan tämän vapauden tunteen, tietokirjailija Jouni Laaksonen kirjoitti kirjan umpihankihiihdosta.

Laaksosen kirja on jaettu viiteen osaan. Ensimmäinen osa, Suksen ja hiihdon historia, paneutuu suksien ja hiihtämisen historiaan sekä suksien kehitykseen. Kaikesta huomaa, että kirjoittaja on paneutunut asiaan todella syvällisesti. Suksien kehityksen monet vaiheet tulevat seikkaperäisesti selvitettyä. Lukijalle avautuvat sellaiset termit kuin lyly, kalhu sekä päläs, joka on kengän kärjen yli kulkeva hihna. Aikoinaan kiivaassa metsästys-tilanteessa tai sotaretkellä oli tärkeää päästä nopeasti pälkähästä. Tämä sanonta on jäänyt elämään, ja se on lienee tuttu monille nykyisinkin.

Toinen osa on nimeltään Nykyajan umpihankihiihto. Tässä osiossa kirjoittaja käsittelee suksen valintaa erilaisiin olosuhteisiin, sekä hiihtovälineiden huoltoa. Lisäksi aiheena on sauvojen, monojen ja muiden varusteiden valinta. Tässä osiossa hän myös käy läpi neljä erilaista onnettomuuteen päätynyttä vaellusta ja pohtii, mikä meni pieleen ja miten onnettomuudet olisivat olleet vältettävissä.

Niin tämän kuin muidenkin osioiden lopussa on erätarina kirjoittajan omista päiväkirjoista. Niiden kerronta on mukaansatempaavaa ja sujuvaa. Kertomuksia täydentävät erinomaiset valokuvat.

Kolmannessa osassa esitellään Suomen parhaita hiihtoretikkohteita. Tästä osiosta löytyy jokaiselle jotain. Latujen ystäville on tarjolla runsaasti latu- retkikohteita maamme hienoimmista maisemista. Umpihanke mielivät löytävät vinkkejä lyhyiden päiväretkien kohteiksi, tai vinkkejä jopa viikkojen hiihtovaelluksille asumattomissa erämaissa.

Sivujen reunahuomautuksissa on runsaasti vinkkejä kirjallisuuteen tai nettisivuihin. Kirjan karttojen ansiosta esitellyt kohteet on helppo paikallistaa.

Neljäs osa, Hankiharrastuksia, opettaa luonnossa liikkujaa mm. tunnistamaan nisäkkäiden

sekä lintujen jälkiä lumessa sekä tunnistamaan erilaisia kääpiä ja puissa kasvavia jäkäliä. Kaikista eläinten jäljistä on piirroskuvien lisäksi erinomaiset valokuvat. Niiden avulla on helppoa opetella yleisimmät luonnossa kohtaamansa jäljet.

Tässä osiossa kirjoittaja syventyy myös entisajan ja nykyajan eränkäyntiin. Niin tässä kuin muissakin osioissa hän siteeraa monia kirjoja.

Nämä poiminnat mm. *Kalevalasta*, *Kantelettaresta* sekä Samuli Paulaharjun *Sompiosta* tuovat oman mielenkiintoisen lisänsä kirjaan. Lähes kaikissa tulee hyvin esille suksien välttämättömyys entisajan eränkäynnissä. Ilman niitä metsästäminen ja kalastaminen paksun lumen aikaan olisi ollut mahdotonta. Entisinä aikoina eränkäynti ei ollut harrastus vaan elinehto.

Lopuksi annetaan neuvoja erilaisten nähtävyyksien bongamiseen. Vaellusta suunniteltaessa voikin miettiä mitä kaikkea haluaa nähdä. Ovatko aapasuot, vanhat ikimetsät, pyhät paikat vai kenties avarat maisemat sinun sielunmaisemaasi?

Kirjan viimeinen osa keskittyy umpihankihiihdon MM-kilpailuihin. Osiossa esitellään kuinka kaikki sai alkunsa ja kuinka kilpailu on kehittynyt vuosikymmenten aikana. Kirjoittaja esittelee kilpailun kulkua perusteellisesti ja ainakin itselläni, joka en ollut aiemmin perehtynyt kyseiseen kilpailuun lainkaan, syntyi pieni kilpailuhengen kipinä.

Myös kilpailuvarusteiden valinta saa oman huomionsa. Kilpailun sääntöjen mukaan maalissa repun on oltava vähintään 8 kilon painoinen. Tällä vältetään ylilyönteihin johtanut grammanviilaus. Toisaalta varusteiden on oltava mahdollisimman kevyitä, mutta esimerkiksi makuupussin liiallinen keveys voi kostautua huonosti nukuttuina öinä ja kilpailukunnon laskuna.

Kokonaisuutena kirja on sopiva sekoitus tietokirjaa, historiateosta ja eräkirjaa. Kirjan ajallinen kulku on johdonmukaista esi-isien ajoista nykypäivään. Ennakko-odotuksesta poiketen kirja ei ollut vain hiihtämistä, vaan siinä käsiteltiin laajasti eräkuulttuuria ja kaikkea siihen liittyviä taitoja ja tapoja. Kirjan lähde- ja viitesivuja on 9, ja myös tämä kertoo siitä, kuinka perusteellisesti kirjoittaja on paneutunut asiaan. Laaksosen oma vuosikymmenten kokemus erästelystä näkyy kirjassa. Vain omien kokemusten kautta voi neuvoa toisia.

Latu & Polku 1/2017

En ole koskaan hiihtänyt metsäsuksilla, saati kumisaappailla. Rehellisesti sanottuna ei ole koskaan käynyt edes mielessä. Mutta toisaalta, kun asia nyt kerran tuli esille, pitänee varmaan kokeilla.

Jos ajatellaan tämän maan retkeilykulttuuria, sivistyksessäni on ilmeinen aukko. Onneksi sen täyttämiseksi on kirjoitettu erinomainen kirja.

Jouni Laaksosen *Umpihankihiihtäjän kirja* on suomalaisen metsäsuksen ylistyspuhe – ja paljon muutakin. Kirja kannustaa retkeilemään vuoden ympäri ja poikkeamaan tehdyiltä laduilta riippumatta siitä, millä välineillä itse kukin sen tekee.

Ja kuten monet Laaksosen aiemmista, tämäkin

arcticspell.blogspot.fi 12.2.2017

Umpihankihiihtäjän kirja ei välttämättä olisi ihan ensimmäinen teos, johon tarttuisin ellei kirjailijana olisi Jouni Laaksonen. Sunnuntaihiihtelijällä, peruskoulun liikuntatuntien verenmaun vasta suusta huuhdelleella bloggarilla kun ei omakohtaista kokemusta umpihankihiihdosta ole. Kiinnostusta kuitenkin sitäkin enemmän, onhan perheen nuoriso-osasto innostunut hiihdosta ja talviimme on alkanut kuulumaan myös hiihtäen tehtyjä retkiä. Kirjailijan nimi sai kuitenkin tarttumaan aihealueeltaan vähän vieraampaan teokseen. Enkä pettynyt.

Laaksosen kirjoissa on hienolla tavalla koottu aihealueiden ympärille paljon muutakin kuin kirjojen nimistä voisi päätellä. Umpihankihiihdon kirjassa tämä korostuu. Kirjasta jäi ennen lukemista jotenkin vahvasti mieleen viite umpihankihiihdon MM-kisoihin, jota toki kirjassa käsitellään yhden luvun verran. Pääpaino on kuitenkin retkeilyssä. Kirja on todella monipuo-

on pohjimmiltaan retkeilyopas. Kirjan sisältöä rytmittäviin vaelluskertomuksiin kätkeytyy enemmän talviretkeilytietoa kuin moneen vaellusoppaaseen.

Teos käsittelee kattavasti myös suksen historiaa. Nykymuotoinen metsäsuksi puolustaa paikkaansa suomalaisissa oloissa, eikä sitä juuri muualla edes tunneta. Siinä missä omat kapeammat sukseni suuntaavat useimmiten avotunturiin, Jounin maisemia ovat isojen erämaiden jängät, metsäisempi Lappi.

Vaelluskohteille on omistettu lukunsa. Sekin puolustaa paikkaansa, sillä perinteiset reittioppaat kirjoitetaan lähes yksinomaan kesävaeltajille. Talvella maisema ja reitit eivät ole samoja.

linen kattaus umpihankihiihdon erilaisista ulottuvuuksista aina varusteista reitistöihin ja eläinten jäljistä historiaan. Vaikkei koskaan suksille nousisikaan, tarjoaa tämä tuhti lukupaketti hienon nojatuolimatkan hankien keskelle pohjoisen talviseen luontoon.

Kirja on myös visuaalisesti erittäin kauniisti toteutettu. Arthousen julkaisema kirja on tyylikkäästi taitettu, Laaksosen kuvat ovat kauniita ja taiton ansiosta kirjaa on miellyttävä lukea. Jotenkin myös koko viehättää – kirja on kooltaan hiukan tavallisuudesta poikkeava ja siinä kuvat pääsevät oikeuksiinsa. 349 sivua tarjoaa varmasti jokaiselle talviretkeilystä kiinnostuneelle mielenkiintoista luettavaa. Ensimmäinen ajatus kirjaa katsellessani olikin, että tämä sopisi tosi hienosti myös lahjaksi.

Kirja saa Arctic Spellin nuotio-arvosanoin täydet viisi tulistelupaikkaa. Upea teos sekä sisällöltään että ulkoilmeeltään.